

Nr 214.

Av herr **Nilsson, Bernhard, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1941, m. m.*

Kungl. Maj:t har i proposition nr 173 till årets riksdag föreslagit, att även förvärvskällan jordbruk skall beskattas för krigskonjunkturvinster.

Mot krigskonjunkturskattens princip ha tidigare gjorts erinringar av betydande tyngd, och vi hava all anledning instämma i dessa, särskilt när skatten utsträcker att omfatta näringar, vars ekonomiska ställning i regel aldrig varit stark.

Enär kommunalskattelagens regler för avskrivning för värdeminskning å inventarier eller för nyanskaffning av sådana praktiskt taget ha ingen betydelse för jordbruket, vilja vi här påpeka, att jordbruket därigenom ställes i avsevärt mycket sämre läge vid krigskonjunkturbeskattningen än andra näringsgrenar.

Genom de ändringar som departementschefen vidtagit i förhållande till den på remiss utsända promemorian ha dock vissa förbättringar åstadkommit för att ernå en rättvis beskattning.

Likväl torde ytterligare ändringar kunna vidtagas för att nå en så rättvis beskattning som möjligt samt förebygga några av de ekonomiskt mindre lyckliga konsekvenser som skulle uppstå, om propositionen skulle antagas oförändrad.

Enligt förslaget skall i huvudsak den schablonmässiga bruttometoden användas för framräkning av merinkomst från jordbruk. Detta medför otvivelaktigt ett lättare taxeringsarbete än vad som skulle bliva fallet om endast nettometoden skulle användas. Bruttometoden är emellertid konstruerad efter vissa statistiska medeltalsberäkningar och kan endast i ytterst ringa utsträckning taga hänsyn till individuella variationer. Detta kan medföra svårigheter. De skattskyldiga, som med tillämpning av schablonmetoden komma i en mindre gynnsam ställning än om nettometoden använts, komma säkerligen att känna det som en nackdel, att bruttometoden använts. I punkt 3 i anvisningarna till 5 § har dock påpekats, att man, även enligt bruttometoden, vid beräkningen av merinkomsten bör taga hänsyn till sådana onormala händelser under beskattningsåret såsom större nedslaktningar eller avsevärda värdeminskningar.

Det är helt naturligt att en rent siffermässig jämförelse mellan beskattningsårets och förkrigsinkomstårens självdeklarationer i många fall kan giva intryck av en mycket större merinkomst än vad som i själva verket betingats av krigskonjunkturen. I 29 § 2 stycket är det utsagt, att förslag enligt bruttometoden kan uppsättas utan utredning i vad mån merinkomsten uppkommit

på grund av förhållanden som bero på krigskonjunktur. Enligt vår mening torde det ej behöva medföra någon avsevärd ökning av taxeringsmyndigheternas arbete, om de redan från början med hjälp av upplysningar etc. sökte renodla krigskonjunkturvinsten från den enligt självdeklarationerna uppkomna merinkomsten. Härigenom skulle man undvika, att de skattskyldiga i större omfattning begagnade sig av sin rättighet att använda den för alla parter tidsödande nettometoden.

Vi anse det mindre önskvärt, att de skattskyldiga i efterhand skola tvingas över till nettometoden för att korrigera en för hög taxering som tillkommit på grund av att ej tillräcklig hänsyn tagits till det individuella fallet. Detta framstår såsom ett synnerligen rimligt krav, då man betänker, att det övervägande flertalet jordbrukare sakna en fullt genomförd bokföring och sålunda ha små utsikter att förebringa en tillfredsställande bevisning av sådan exakthet, att den kan hävda sig gentemot den tyngd ett taxeringsförslag har. En större smidighet inom bruttometodens ram skulle säkerligen medföra avsevärda fördelar.

Vi måste även påpeka, att det stora flertalet jordbrukare knappast har möjlighet att sätta sig in i skattens konstruktion eller bedöma huruvida de blivit riktigt taxerade. Det är helt naturligt att denna nya skatteform kan medföra orättvis beskattning i många fall helt enkelt därför att den skattskyldige har ytterst svårt att göra klart för sig på vilka punkter han kan hava rättigheter att bevaka gentemot taxeringsmyndigheterna, t. ex. i fråga om vissa avdragsberättigade poster. Det vore önskvärt, att det med styrka kunde inskräpas, att taxeringsmyndigheterna ej få alltför hårt driva rent fiskaliska synpunkter, enär de skattskyldiga såväl ha svårt att påvisa de felaktigheter de utsatts för som även måste finna det både besvärligt och dyrbart att anlita experter för att kunna hävda sin rätt.

Vad beträffar lagens materiella bestämmelser ha vi några ändringsyrkanden att framställa.

Jordbruket har under de senaste åren arbetat under jämförelsevis förbättrade förhållanden, men lönsamheten har för många fortfarande varit ringa och jordbrukets skuldbörda är tyngande. Jordbrukets produktionsresultat äro kanske mer än någon annan närings underkastade häftiga variationer på grund av väderlekens skiftningar. Detta orsakar, att åtminstone det ena förkrigsinkomstårets intäkter kunnat bliva abnormt låga och att en del jordbrukare därigenom ställas ogynnsamt vid merinkomstens framräkning. Vi anse, att en basperiod omfattande endast två år är för kort för jämförelseinkomstens framräknande, enär jordbruksnäringens lönsamhet lämnar rättvisande medeltal endast över en betydligt längre tidsperiod. Jordbruksnäringens natur är sådan, att jordbrukarna av naturliga skäl äro hänvisade till att under en längre tidrymd kompensera de dåliga årens resultat mot något eller några goda års.

Under sådana omständigheter anse vi det riktigare att söka konstruera en spärr, så att beskattningen ej medför resultat som måste synas obilliga. Vi finna sålunda, att man bör i förordningen fastställa en undre gräns för jäm-

förelseinkomsten och sålunda hindra, att krigskonjunkturskattens merinkomst beräknas från intäkter under förkrigsinkomståren, som givit en avkastning understigande normal förräntning.

Den kommunala fastighetsskatten har sedan länge varit konstruerad som en garantiskatt, och skatten har under senare år utgått med 5 procent på jordbruksfastighetens taxeringsvärde. Då denna skattesats fastställts måste det ha ansetts, att jordbrukets förräntning normalt bör uppgå till lägst denna procentsats.

Vi anse det vara av utomordentligt stor betydelse för den ekonomiska styrkan hos vårt lands jordbruksnäring, att de jordbruk, som under ettdera eller båda förkrigsinkomståren — eller t. o. m. beskattningsåret — haft en undernormal förräntning, ej skola krigskonjunkturbeskattas.

Vi vilja alltså föreslå, att bestämmelser införas i lagen av i huvudsak följande innehåll:

Vid skattens beräkning får inkomsten under ett vart av förkrigsinkomståren ej sättas lägre än till ett belopp som motsvarar 5 procent förräntning utav det i jordbruket »arbetande kapitalet».

Såsom »arbetande kapital» skall anses summan av

1) »fastighetskapitalet», nämligen jordbruksvärdet med avdrag för skogsmarkens värde och jämväl i förekommande fall för det övervärde (t. ex. på grund av förekomsten å fastigheten av förnämligare bostadsbyggnader) som vid senaste allmänna fastighetstaxering tillagts det jordbruksvärde, som framkommit med tillämpning av i orten antagna enhetspriser eller andra allmänna taxeringsgrunder.

2) »driftskapitalet», nämligen värdet av levande och döda inventarier.

Enligt de uppgifter som finnas anförda i proposition nr 276 till 1940 års lagtima riksdag (sid. 107) synes värdet av jordbrukets »driftskapital» (enligt ovan) kunna i genomsnitt uppskattas till c:a 30 procent av »fastighetskapitalet» enligt ovannämnda definition.

Vi föreslå alltså, att beloppet för inkomsten av ett vart utav de båda förkrigsinkomståren ej skall vid inkomstberäkningen få sättas lägre än till en summa motsvarande 5 procent förräntning på det i fastigheten »arbetande kapitalet». Det »arbetande kapitalet» beräknas schablonmässigt till 130 procent å det enligt resultatet av 1938 års fastighetstaxering fastställbara »fastighetskapitalet». Denna spärr-regel skall komma till användning vid tillämpning av såväl brutto- som nettometoden.

Under år 1937 gällde visserligen ett annat fastighetsvärde, vilket fastställts genom den allmänna fastighetstaxeringen 1933, men det torde ej vara nödvändigt att taga hänsyn till detta förhållande, då det under våren 1938 fastställda taxeringsvärdet måste anses mera representativt även för fastighetens värde 1937 än det fem år äldre taxeringsvärdet.

Genom detta beräkningssätt skulle man undvika det nu föreslagna, mycket stötande resultatet av skatten, att en merinkomst, som t. ex. endast innebure en höjning upp till en normal förräntning av det i fastigheten nedlagda kapitalet, krigskonjunkturbeskattades.

En annan omständighet förtjänar även ett synnerligen stort beaktande. I allmänhet torde lantbrukarna i sina självdeklarationer värdera ineliggande lager och sina levande inventarier till belopp avsevärt understigande såväl anskaffningsvärdet som nyanskaffningskostnaderna. Denna försiktiga värdering av jordbrukets ineliggande lager och levande inventarier kan anses stå i full överensstämmelse med motsvarande praxis inom handel och industri och utgör endast ett uttryck för allmänt vedertaget bruk.

Även vid bruttotometoden må, enligt förslaget, om ineliggande lager av spannmål eller annat under beskattningsåret mera avsevärt minskats, avdrag ske med värdet vid beskattningsårets ingång av det lager som avyttrats eller förbrukats utan att ersättas.

Värdet av dessa ineliggande lager vid beskattningsårets ingång torde av taxeringsmyndigheterna anses vara detsamma som det i den under år 1940 avgivna självdeklarationen upptagna. Denna siffra i självdeklarationen anger emellertid, som vi tidigare påpekat, oftast ett för lågt värde, som vanemässigt uppföres med samma belopp år efter år.

Vi tänka oss det fallet, att en lantbrukare i sin deklaration avgiven 1940 uppgivit ineliggande lager vara värt 3,000 kronor under det att dess återanskaffningsvärde vid 1940 års *ingång* var 6,000 kronor. Om han avyttrat hela lagret, redovisar han i 1941 års deklaration dels en lagerminskning med 3,000 kronor, dels en inkomstökning med 6,000 kronor. Härigenom har uppstått en fiktiv merinkomst om 3,000 kronor som ej motsvarats av en verklig.

Samma resultat uppkommer, om vederbörande i stället förbrukat lagret för egen räkning utan att kunna ersätta det. Hans inkomster synas större i så fall därför att han ej kunnat göra den utgift som en lagerkomplettering till normal standard skulle medfört.

Vi föreslå, att den skattskyldige skall vid inträdd lagerminskning få från inkomsten avdraga det verkliga värdet av lagerminskningen, beräknat enligt priserna vid beskattningsårets ingång.

Vi förutsätta att en sådan korrigerig av lagervärderingen helt naturligt ej bör föranleda någon eftertaxering till förmögenhetsskatt.

En annan omständighet, som drabbar innehavare av jordbruk synnerligen hårt i jämförelse med innehavare av rörelse, är, att någon utjämning mellan olika år ej tänkts. Som vi tidigare påpekat kan jordbrukets lönsamhet variera mycket under olika år för samma fastighet. Jordbrukaren får under ett dåligt år låna upp pengar för att därmed kunna hålla driften i gång så länge, att han under ett gott år kan återbetala skulderna. Skulle inkomsterna under det goda året krigskonjunkturbeskattas, hindras han därigenom från att göra dessa avbetalningar och han går ut ur denna krigsperiod med försvagad ekonomisk motståndskraft och måste kanske därtill återbetala de under försämrat penningvärde upptagna lånen under en tid med sjunkande prisnivå.

Vi anse det skulle vara av värde och yrka därför att förslagsvis 25 procent av krigskonjunkturskatten för jordbruk påföres provisoriskt och att jordbrukare skall hava rätt att återfå dessa provisoriskt påförda skatter för att kompensera förluster under efterföljande år. Det finnes ingen rimlighet i att

begränsa förmånen av en möjlighet till utjämning mellan olika års resultat till inkomster från *rörelse*, då inkomsterna från jordbruk äro underkastade minst lika starka variationer. Detta förfarande torde vara nödvändigt, om rättvisa mellan olika inkomstkällors beskattning skall ernås.

Med anledning av vad vi ovan anfört få vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 173 måtte taga hänsyn till här framförda yrkanden och önskemål.

Stockholm den 17 april 1941.

Bernhard Nilsson.

Carl Beck-Friis.

Robert von Horn.

K. E. Johanson.

Lennart Bondeson.

Nils Gabrielsson.

K. W. Bodin.

Israel Lagerfelt.

C. Fr. Carlström.

Carl Bengtsson.

